

Beslutningsforslag nr. B 78. Fremsat den 6. februar 1986 af Aase Olesen (RV), Bernhard Baunsgaard (RV), Dagmar Mørk Jensen (RV) og Niels Helveg Petersen (RV)

Forslag til folketingsbeslutning om en sammenhængende dansk alkoholpolitik

Folketinget opfordrer regeringen til at tage initiativer, herunder at fremsætte nødvendige lovforslag, til at fremme folkesundheden ved at begrænse befolkningens alkoholforbrug og leve op til WHO's mål om sundhed for alle år 2000.

Sådanne initiativer bør omfatte:

1. Regulering af giftskatterne, således at prisen på øl, vin og spiritus justeres i overensstemmelse med den almindelige prisudvikling i samfundet.

Skatteministeren bemyndiges til at gennemføre sådanne reguleringer.

2. Alkohol- og narkotikarådenes alkoholudvalg pålægges

a. at udarbejde konkrete forslag, der kan medvirke til effektivt at nedsætte alkoholforbruget i skoler og i miljøer, hvor unge færdes,

b. at tage initiativer til en virkelig dialog mellem LO, DA og de offentligt ansattes organisationer om foranstaltninger, der kan begrænse alkoholforbruget på arbejdspladser,

c. at målrette den oplysende indsats vedrørende alkohol og dens skadevirkninger over for særlige grupper som f.eks. samarbejdsudvalg, idrætsledere, jordemødre, skolelæger m.v.,

d. at holde beslutningstagere løbende orienteret om forskningsresultater på området, således at alkoholpolitiske initiativer kan justeres i henhold hertil.

3. Konkrete forslag med henblik på at styrke behandlingstilbud til den enkelte alkoholmisbruger. Særlige behandlingsmuligheder for kvinder bør tilgodeses.

4. Tilbud om behandling til alkoholmisbrugere som alternativ til frihedsberøvelse i forbindelse med spirituskørsel.

5. Stramning af reglerne for markedsføring af alkoholholdige drikke.

6. Sikring af private organisationers placering i det samlede oplysnings- og behandlingsarbejde bl.a. ved tilvejebringelse af midler til konsulentarbejde, efterbehandling og oprettelse af alkoholfrie miljøer.

Bemærkninger til forslaget

Almindelige bemærkninger

Formålet med beslutningsforslaget er at nedsætte befolkningens alkoholforbrug og dermed de alkoholrelaterede skader. De samfundsøkonomiske og menneskelige omkostninger som følge af befolkningens alkoholforbrug og -misbrug er massive. Ca. 25 pct. af patienter på psykiatriske afdelinger har alkoholproblemer, og ca. 20 pct. af patienter på andre hospitalsafdelinger har alkoholproblemer. Der er udgifter i forbindelse med tildeling af førtidspension, udgifter til sygedagpenge, institutionsanbringelse af børn og unge på grund af forældres alkoholmisbrug, forsorg for børn med intellektuelle handicap på grund af moderens alkoholmisbrug under graviditet, voldsforbrydelser, spirituskørsel og detentionsanbringelse.

Indenrigsministeriet har for nylig foretaget beregninger af »De økonomiske konsekvenser af alkoholforbruget« (Indenrigsministeriet, januar 1986). Beregningerne viser, at det offentlige udgifter på grund af befolkningens alkoholforbrug beløber sig til skønsmæssigt 5 mia. kr. om året. Det fremhæves, at dette skøn ikke »afspejler alle de sociale og sundhedsmæssige problemer, der rammer de familier, der på en eller anden måde kender til alkoholisme.«

De rent menneskelige omkostninger er det umuligt at opgøre i kroner og øre.

Forslagsstillerne finder, at skadevirkningerne som følge af befolkningens alkoholforbrug er af et sådant omfang, at en forstærket indsats med henblik på at sænke alkoholforbruget er påkrævet.

Indsatsen bør omfatte befolkningens alkoholforbrug i bredeste forstand. Jo større en befolknings totalforbrug er, jo større er antallet af misbrugere, idet alkohol er afhængighedsskabende. Der er ingen reelle behandlingsmuligheder over for de kroniske sygdomme som følge af alkoholmisbrug, og behandlingseffekten over for den enkelte misbruger er ligeledes yderst begrænset. Indsatsen bør således primært koncentrere sig om at reducere rekrutteringen til misbrugergruppen (jfr. indenrigsministeriets rapport).

Dette kan ske ved at sænke befolkningens totalforbrug af alkohol. Af menneskelige hensyn er det nødvendigt samtidig at styrke behandlingsapparatet.

En samlet og sammenhængende alkoholpolitik, der skal føre til en ændring af befolkningens alkoholforbrug, skal gennemføres uden fordømmende eller moraliserende undertoner og bygge på en velorienteret befolknings muligheder for at træffe sunde valg. »Sygdomsforebyggelse drejer sig om at gøre det let at træffe sunde valg.« (Citat af embedslæge Vagn Christensen).

Øvrige initiativer

Forslagsstillerne har med tilfredshed noteret sig, at industriministeren agter at foreslå landsbevillingsnævnet nedlagt. Sigtet må være, at afslag på bevillingsansøgninger, der bygger på lokale afgørelser, ikke skal kunne omgøres af en central myndighed uden kendskab til lokale forhold og ønsker.

Socialministeren har i folketingets socialudvalg oplyst, at man intet overblik har over det lokale ressourceforbrug vedrørende forebyggelse af alkoholmisbrug i amter og kommuner, men at stikprøver har vist, at der er meget store forskelle fra amt til amt.

Dette understreger betydningen af at tilvejebringe forbedrede statistikker som grundlag for en sundhedspolitisk indsats.

Bemærkninger til forslagens enkelte punkter

Ad 1

Den relative pris på øl, vin og spiritus er faldet stærkt gennem de sidste 20 år. I samme periode er befolkningens alkoholforbrug fordoblet fra 6 liter til over 12 liter ren alkohol pr. år pr. voksen over 15 år; heri er ikke medregnet forbruget af toldfri varer, der formentlig har været stærkt stigende.

Det er de mennesker, der tjener mest, der har det største alkoholforbrug, og en regulering af giftskatterne rammer således i høj grad den bedre stillede del af befolkningen (jfr. Egmontfondens fremtidsstudie »De grimme ællinger«, maj 1984).

Men det er lavindkomstgrupperne, der får de største økonomiske problemer som følge af deres alkoholforbrug.

Forslaget om regulering og indeksering af giftskatter har primært et sundhedspolitisk sigte. Oftest har forhøjelse af giftskatterne haft til formål at øge statens indtægter. Når alkoholforbruget falder som følge af højere priser, vil der være samfundsmæssige økonomiske gevinster i form af besparelser inden for sundheds- og socialektoren, børne- og ungdomsforsorgen samt kriminalforsorgen. Erfaringerne viser, at regulering og indeksering har øjeblikkelig virkning på forbruget og har således et direkte forebyggende sigte.

Skatteministeren bør have bemyndigelse til med vekslende mellemrum og uden varsel at regulere giftskatterne inden for rammerne af den almindelige prisudvikling. Hensigten hermed er dels at hindre konkurrenceforvridning mellem de store butikskæder og den mindre detailhandel, dels at hindre hamstring.

Ad 2 b

I det langsigtede arbejde må der tillægges indsatsen mod alkoholforbruget på arbejdspladser den allerstørste betydning. Mange misbrug etableres på arbejdspladsen. Alkoholforbruget på arbejdspladsen medfører dårlig ledelse, produktionstab og arbejdsulykker. Som konsekvens heraf har en række førende virksomheder i verden (eksempelvis IBM) en klar alkoholpolitik, der omfatter ansatte på alle planer. Denne politik har hverken gjort IBM til en ikke-attraktiv arbejdsplads eller skadet regnskabet.

Der skal i langt højere grad, end det sker i dag, oplyses om alkoholens additive virkninger i forbindelse med andre farlige stoffer.

Ad 2 c

Oplysning i bred almindelighed har til dato haft meget begrænset virkning på alkoholforbruget. Måltrettet oplysning gennem radio og især TV kan medvirke til at skabe forståelse i befolkningen for nødvendigheden af at føre en egentlig sundhedspolitik på dette område.

Oplysningsarbejdet skal koncentrere sig om bestemte målgrupper som f.eks. børn og unge, gravide, trafikanter og arbejdspladser, herunder også arbejdspladser inden for kontor- og administrationssektoren.

Ad 3

Den tilsyneladende velfungerende storforbruger såvel som den egentlige alkoholiker fornægter sædvanligvis sit misbrug og erkender sjældent spontant sit behandlingsbehov. Han eller hun tvinges som regel ind i behandlingsapparatet i en krisituation som f.eks. truslen om at miste sit arbejde, truslen om skilsmisse og lignende sanktioner af social art. Under disse omstændigheder frastøder behandlingsapparatets primitivitet den behandlingstrængende. En vellykket, attraktiv behandling kan tiltrække nye behandlingstrængende.

Der findes langt flere mandlige end kvindelige alkoholmisbrugere, men kvinder bliver hurtigere mere medtagne af alkoholmisbrug end mænd. Mænds alkoholmisbrug begynder oftere end kvinders som socialt drikkeri (som regel på arbejdspladsen). Kvinders alkoholmisbrug starter som regel som en *problemløsningsmodel*. Der er større fordømmelse over for kvindelige end over for mandlige alkoholmisbrugere. Den kvindelige alkoholiker forlades hurtigere af ægtefællen og bliver herved socialt udstødt og isoleret. Den mandlige alkoholikers hustru forbliver ofte i ægteskabet i kraft af traditionelle kvindelige egenskaber i »hjælpe- og omsorgsfunktionen«.

Der skal tilbydes specielle alkoholambulatorier for kvinder, idet erfaringerne har vist, at kvinder i høj grad er modtagelige for gruppe- og samtaleterapi, såfremt behandlingen foregår i rene kvindegrupper.

Kvinder med små børn bør i forbindelse med dag-/døgnindlæggelse have mulighed for at have børnene hos sig under indlæggelsen.

Der indsættes hvert år 30.000 mennesker i detentioner i Danmark (nyeste tal 1978). Hvert år optræder der dødsfald i forbindelse med detentionsanbringelserne. De detentionsanbragte er dels berusere, dels alkoholmisbrugere. Derfor må der etableres en nærmere tilknytning mellem behandlingsklinik og afrusningsklinik, således at behandlingstilbuddet kan udvides og flere kan tilbydes behandling. Forslagsstillerne anbefaler, at de to forslag, som folketingsrådet allerede har under behandling, snarest fører til en ændring af de eksisterende, uacceptable forhold.

Ad 4

En stor del af de bilister, der dømmes for spirituskørsel, har et misbrugsproblem. Frihedsberøvelse har ingen behandlingsmæssig effekt. Som alternativ til frihedsberøvelse kan den dømte vælge at

indgå i et ca. 2-årigt behandlingsforløb, hvori indgår kontrolleret antabusbehandling. Ved manglende overholdelse af behandlingsbetingelserne konverteres straffen automatisk til den berammede frihedsberøvelse.

Ad 5

Den eksisterende kodeks for markedsføring af alkoholiske drikke bør tages op til fornyet forhandling med producenterne.

Såfremt man ikke ad frivillighedens vej kan opnå en stramning af reglerne, bør der lovgives herom. Samtidig bør det overvejes at begrænse reklameringens omfang, eventuelt gennem en afgift på det samlede reklame- og markedsføringsbudget.